

Sprawozdanie z działalności

Zarządu Sekcji Speleologicznej Polskiego Towarzystwa Przyrodników im Kopernika w okresie październik 2008 – październik 2011

Zarząd Sekcji Speleologicznej tej kadencji został wybrany w dniu 24.10.2008 r. podczas Walnego Zebrania Członków Sekcji w Tarnowskich Górach w składzie: prof. dr hab. Jerzy Głazek – Przewodniczący, dr Jan Urban – Sekretarz, dr hab. Elżbieta Dumnicka, dr Michał Gradziński, dr Józef Partyka, dr Andrzej Tyc. Jednak w związku z ciężką chorobą, a następnie śmiercią Przewodniczącego Jerzego Głazka, obowiązki przewodniczącego pełniła praktycznie od początku kadencji Elżbieta Dumnicka, która została wybrana na Przewodniczącą Sekcji podczas Walnego Zebrania Członków Sekcji w dniu 17.10.2009 r. Ponadto na roczne okresy w skład Zarządu byli dokooptowani organizatorzy sympozjów speleologicznych. W ten sposób w okresie październik 2008 – październik 2009 r. członkiem Zarządu był dr hab. Radosław Dobrowolski, w okresie 2009–2010 jego członkami byli Jerzy Pukowski i Czesław Szura, natomiast od października 2010 r. członkiem Zarządu jest dr hab. Ewa Stworzewicz.

Sekcja Speleologiczna liczy obecnie (na dzień 10 października 2011 r.) 53 członków, z których 31 ma opłacone składki za rok 2010. Liczba członków wzrosła więc nieco w porównaniu ze stanem pod koniec poprzedniej kadencji. W okresie tej kadencji utraciliśmy Przewodniczącego Sekcji Speleologicznej, prof. Jerzego Głazka, który zmarł 3.07.2009 r. Stratą dla nas była również śmierć Mariusza Szelerewicza w dniu 10 marca 2011 r., który nie był formalnie członkiem Sekcji, jednak jego rola jako wydawcy materiałów sympozjalnych oraz inspiratora wielu działań speleologicznych była bardzo ważna.

Głównym polem działania Sekcji Speleologicznej jest organizacja corocznych sympozjów speleologicznych. Sympozja są jedyną w kraju konferencją grupującą specjalistów reprezentujących różne nauki przyrodnicze, archeologię, ostatnio też inne nauki humanistyczne oraz studentów a także inne osoby zainteresowane problematyką badań i dokumentacji jaskiń, zjawisk krasowych, jak również wyrobisk podziemnych. Sympozja związane są z publikacją materiałów sympozjalnych w liczbie 120–150 egzemplarzy, które mają numer ISBN i przesyłane są do krajowych bibliotek oraz do biblioteki Karst Research Institute ZRC SAZU w Postojnej (Słowenia).

Oprócz Sekcji Speleologicznej PTP im. Kopernika, instytucjonalnymi współorganizatorami sympozjów są kluby speleologiczne i jednostki naukowe. Wśród stałych współorganizatorów znajdują się ostatnio również Komitet Badań Czwartorzędu PAN, który

wspomaga finansowo organizację sesji terenowych oraz Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie. Sympozja dotowane są przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, dzięki czemu możliwy jest m.in. druk materiałów.

Pierwsze sympozjum speleologiczne organizowane przez Zarząd kadencji 2008–2011, czyli 43. Sympozjum, odbyło się w dniach 16-18 października 2009 r. w Zamościu i dotyczyło w pierwszym rzędzie zagadnień krasu oraz obiektów podziemnych Wyżyny Lubelskiej i Roztocza. Głównym współorganizatorem był – obok wymienionych wyżej instytucji – Uniwersytet im. M. Curie-Skłodowskiej w Lublinie. W Sympozjum wzięły udział 54 osoby (nie licząc organizatorów). Sesja referatowa obejmowała 22 referaty poświęcone jaskiniom, zjawiskom krasowym oraz innym obiektom podziemnym na terenie Wyżyny Lubelskiej, Roztocza, Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej, Karpat, Gór Świętokrzyskich, jak też Ukrainy, Australii i Wyspy Wielkanocnej. Wśród referatów znalazły się prezentacje dotyczące eksploracji jaskiniowych, udostępnienia jaskiń, a także sprawozdania z badań geologicznych, archeologicznych, geomorfologicznych, klimatycznych i biologicznych, wspomnienie o zmarłym Przewodniczącym Sekcji, prof. Jerzym Głazku oraz sprawozdania z konferencji.

Podczas sesji terenowych pokazano uczestnikom Zamojską Starówkę i jej podziemia, największą jaskinię Roztocza – Jaskinię Diabelską koło Werchraty, podziemne wyrobiska, w których produkowano kamienie młyńskie w miejscowości Potok-Senderki, odsłonięcia kopalnych form krasowych w ścianach kamieniołomu w Rejewcu oraz Podziemia Chełmskie.

Następne, 44 Sympozjum Speleologiczne odbyło się w dniach 8-10 października 2010 r. w Wiśle, w Beskidzie Śląskim i dotyczyło w pierwszym rzędzie eksploracji i badań niekrasowych jaskiń beskidzkich oraz obiektów podziemnych, zjawisk krasowych i innych obiektów geologicznych Pogórza Śląskiego. Głównymi organizatorami sympozjum były – obok Sekcji Speleologicznej i wymienionych wyżej instytucji – KTJ „Speleoklub” Bielsko-Biała, Stowarzyszenie Ochrony Jaskiń „Grupa Malinka” oraz Uniwersytet Śląski. W Sympozjum wzięło udział 56 osób (wraz z organizatorami). Sesja referatowa obejmowała 15 referatów, z których większość dotyczyła dziedzictwa geologicznego Beskidu Śląskiego i Pogórza Śląskiego oraz eksploracji i badań jaskiń w Beskidach. Pozostałe prezentowały wyniki badań geologiczno-geomorfologicznych, hydrogeologicznych, biologicznych oraz ekologicznych, a także eksploracji jaskiniowej na terenie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, Roztocza, Tatr, jak również Słowacji i Czarnogóry.

Podczas sesji terenowych pokazano uczestnikom szereg interesujących obiektów na terenie Pogórza Śląskiego, w tym odsłonięcia cieszynitów oraz skansen archeologiczny w

Chotebuži-Podeboře koło Czeskiego Cieszyna, jak również źródła z martwicami wapiennymi, które wypływają na kontakcie wapieni cieszyńskich z marglami a także nieczynny kamieniołom wapieni cieszyńskich na Górze Jasieniowej. Przedmiotem prezentacji terenowych były też formy osuwiskowe i niekrasowe jaskinie masywu Malinowskiej Skały w Beskidzie Śląskim, w tym przede wszystkim Jaskinia Malinowska oraz Jaskinia Miecharska.

Kolejne, 45. Sympozjum jest organizowane w Ojcowie, na Wyżynie Krakowskiej. Jego organizatorami są – obok wymienionych już instytucji – Dyrekcja Ojcowskiego Parku Narodowego, Instytut Nauk Geologicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Instytut Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN w Krakowie. Udział w sympozjum zadeklarowało około 80 osób. Tematem Sympozjum są przede wszystkim wielostronne badania jaskiń krasowych Ojcowskiego Parku Narodowego oraz Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej, w tym wyniki eksploracji jaskiniowych, badania geologiczne, geomorfologiczne, archeologiczne, biologiczne w tych jaskiniach. Ponadto przedmiotem prezentacji są wyniki eksploracji jaskiniowej, a także badania geologiczne, geomorfologiczne, hydrologiczne jaskiń oraz innych obiektów związanych z krasem (np. źródeł, form krasu kopalnego) na terenie Sudetów, Beskidów, Tatr, Niecki Nidziańskiej i Niziny Śląskiej, jak również problematyka nazewnictwa jaskiniowego, zagadnienia metodyki badań jaskiń i krasu, ochrona i udostępnienie turystyczne jaskiń w Polsce, na Ukrainie i na świecie. Planowane jest wygłoszenie 33 referatów oraz prezentacja 7 posterów.

Podczas trzech sesji terenowych pokazane zostaną najciekawsze jaskinie doliny Prądnika oraz dolinek sąsiednich, w tym jaskinie zwykle niedostępne dla ruchu turystycznego.

Ważnym kierunkiem działalności Zarządu Sekcji Speleologicznej w latach 2008–2011 była kontynuacja tradycji nadawania Medalu im. Marii Markowicz-Łohinowicz za wyróżniające się publikacje z dziedziny badań krasu i speleologii. Podczas 42. Sympozjum Speleologicznego w Tarnowskich Górach, 25 października 2008 r. wręczono te Medale po dłuższej, kilkunastoletniej przerwie i koniecznych zmianach w regulaminie ich przyznawania. Powołana w 2008 r. na sześcioletnią kadencję Komisja Medalu, która przyznała te Medale, kontynuowała swe prace. Po konsultacjach prowadzonych na początku bieżącego roku, w maju Komisja zebrała się na posiedzeniu, podczas którego podjęto uchwały o przyznaniu Medalu im. Marii Markowicz-Łohinowicz. za publikacje, które ukazały się w latach 2008–2010. Medalami I oraz II stopnia nagrodzono autorów, współautorów i redaktorów 5 publikacji – łącznie 16 osób. Medale zostały wręczone podczas inauguracji 45. Sympozjum Speleologicznego.

Na prośbę organizatorów Międzynarodowego Kongresu Speleologicznego, który odbędzie się w Brnie w 2013 r. Sekcja Speleologiczna włączyła się w przygotowanie tej imprezy. W ramach tych przygotowań wstępnie zaproponowaliśmy alternatywnie trasy czterech wycieczek przed- lub pokongresowych: 1. Jaskinie niekrasowe w skałach fliszowych Karpat zewnętrznych; 2. Kras kopalny i reliktowy pasa Wyżyn Środkowoeuropejskich, 3. Kras hipogeniczny wyżyn i gór Europy środkowej, 4. Kras polskich Tatr (jako element wycieczki prezentującej kras Karpat wewnętrznych). Zdaniem Zarządu możliwy jest nasz współdziałanie w organizacji dwóch lub trzech z nich, w zależności od decyzji głównego organizatora Kongresu.

Ważnym kierunkiem aktywności Zarządu w ostatnim roku jego działalności była sprawa standaryzacji nazw jaskiń związana z rozpoczęciem wiosną 2011 r. konsultacji propozycji zgłoszonych w tym zakresie przez Komisję Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych przy MSWiA. Informacja o konsultacjach została rozpowszechniona w środowisku speleologicznym i spowodowała skierowanie do Komisji projektów poprawek i zmian oraz dyskusję, która toczyła się m.in. na stronie internetowej Sekcji Speleologicznej. W konsekwencji, po spotkaniu przedstawicieli Zarządu Sekcji i przedstawicieli Komisji, Zarząd Sekcji wystosował pismo do Komisji, zapraszając jej przedstawicieli do uczestnictwa w Sympozjum Speleologicznym w celu wyjaśnienia zasad standaryzacji nazw oraz bezpośredniej dyskusji tej problematyki. W zamierzeniach zakłada się dalszą współpracę pomiędzy środowiskiem speleologów – ściślej zaś, zapewne jego przedstawicielami – a przedstawicielami Komisji w tym zakresie. Podczas tego zebrania członków Sekcji powinien zostać przedyskutowany i zaakceptowany kształt tej współpracy.

Cały czas aktywna jest strona internetowa Sekcji Speleologicznej (<http://www.ssb.strefa.pl/ssptp/>), na której prezentowane są materiały sympozjalne, dokumenty otrzymywane lub wydawane przez Zarząd Sekcji oraz wspomnienia o zmarłych członkach i przyjaciółach Sekcji.

W okresie kadencji Zarząd Sekcji realizował też propozycje zgłaszane przez członków Sekcji podczas zebrań-sprawozdawczych. Rezultatem takiej reakcji jest na przykład zamieszczenie angielskojęzycznych tytułów abstraktów w materiałach sympozjalnych oraz zaproszenie przedstawicieli małopolskich mediów na 45 Sympozjum Speleologiczne w Ojcowie.

Kraków, 10.10.2011 r.

Sekretarz
Sekcji Speleologicznej PTP

dr Jan Urban

Przewodnicząca
Sekcji Speleologicznej PTP

Dr hab. Elżbieta Dumnicka